

Маріупольський
університет

«Розвиток ринку праці в умовах глобалізаційних зрушень: виклики для України»

Збірник матеріалів
II Всеукраїнської науково-практичної конференції

25 квітня 2024

Київ 2024

Редакційна колегія:

- Голова** Микола ТРОФИМЕНКО, ректор МДУ, кандидат політичних наук, професор;
Заступник голови Олена БУЛАТОВА, перший проректор МДУ, доктор економічних наук, професор;
Члени редколегії: Світлана КАЛІНІНА, декан економіко-правового факультету МДУ, доктор економічних наук, професор;
Лілія МИХАЙЛИШИН, завідувач кафедри міжнародних економічних відносин Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (м. Івано-Франківськ), доктор економічних наук, професор;
Валентина МЕЛЬНИК, в.о. директора ЗПО «Центр підвищення кваліфікації служби зайнятості» (м. Київ), кандидат економічних наук, доцент
Світлана ЛАНСЬКА, в.о. завідувача кафедри економіки праці МДУ, кандидат економічних наук, доцент;
Валерія ПОДУНАЙ, доцент кафедри економіки праці МДУ, кандидат економічних наук, доцент;
Клавдія ТАХТАРОВА, доцент кафедри економіки праці МДУ, кандидат економічних наук, доцент;
Ольга ЛЕЛЮК, старший викладач кафедри економіки праці МДУ, кандидат економічних наук;
Тетяна ЗБРИЦЬКА, доцент кафедри управління персоналом і економіки праці Одеського національного економічного університету, кандидат економічних наук, доцент;
Василь ВОСКОБОЙНИК, Президент Всеукраїнської Асоціації компаній з міжнародного працевлаштування

Розвиток ринку праці в умовах глобалізаційних зрушень: виклики для України: збірник матеріалів II Всеукраїнської науково-практичної конференції (Київ, 25 квітня 2024 року) / за заг. ред. С. П. Калініної. Київ: МДУ, 2024. 160 с.

Рекомендовано до друку та поширення через мережу Інтернет вченою радою економіко-правового факультету Маріупольського державного університету (протокол № 10 від 19.06.2024).

Збірник містить матеріали II Всеукраїнської науково-практичної конференції «Розвиток ринку праці в умовах глобалізаційних зрушень: виклики для України», яка відбулась 25 квітня 2024 року в Маріупольському державному університеті. У матеріалах висвітлено питання глобалізаційних зрушень на сучасному етапі світогосподарського розвитку, систематизовано трансформації світового ринку праці в умовах глобалізації, досліджено міграційну політику як важіль економічного зростання, здійснено науковий дискурс розвитку ринку праці України, проаналізовано аспекти трудових ресурсного забезпечення поствоєнного відновлення України.

Збірник адресований викладачам і науковцям, фахівцям у сфері ринку праці та міжнародної економіки, докторантам, аспірантам і студентам економічних спеціальностей закладів вищої освіти, а також усім, хто цікавиться сучасними проблемами економічної науки.

В матеріалах конференції представлена думка учасників. У збірнику максимально точно відображається авторська орфографія та пунктуація. Редакція не несе відповідальності за авторський стиль тез, опублікованих у збірнику.

КОЛЕСНИКОВА Тетяна,
здобувачка вищої освіти першого (бакалаврського) рівня
ОП «Міжнародна економіка»,
Маріупольський державний університет
ПОДУНАЙ Валерія,
кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри економіки праці,
Маріупольський державний університет

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ РИНКУ ПРАЦІ УКРАЇНИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Актуальність теми дослідження. Ринок праці є найбільш чутливим індикатором змін, що відбуваються в соціально-економічній системі країни. Частина населення України залишилася без роботи та засобів існування, була вимушена стати внутрішніми біженцями або мігрувати за кордон, натомість інша частина населення продовжує працювати попри постійні обстріли з боку росії та відключення світла через пошкодження критичної інфраструктури України.

Метою дослідження є визначення тенденцій розвитку ринку праці України в сучасних умовах.

У воєнний період ринку праці України притаманні такі негативні тенденції як зниження рівня зайнятості, зростання кількості безробітних, професійно-кваліфікаційний дисбаланс, неоднорідність кон'юнктури на ринку праці, відтік “мізків”, зростаюча кількість переселенців та складнощі у їх працевлаштуванні. Проблеми розвитку ринку праці України, зокрема зайнятості населення, безробіття неодноразово досліджували та аналізували провідні вітчизняні науковців, такі як О.Булатова, С. Калініна, А. Колот, С. Ланська, Е. Лібанова та інші.

Виклад основного матеріалу. Зважаючи на сучасну ситуацію в Україні, розвиток ринку праці неминуче впливає на весь соціально-економічний ландшафт країни. Для зрозуміння тенденцій у цій сфері потрібно врахувати ряд факторів, таких як війна вже близько 25 місяців, економічні зміни, демографічні та технологічні трансформації. Розглянемо основні аспекти тенденцій розвитку ринку праці України в 2024 році.

Загальний контекст та динаміка розвитку ринку праці України в 2024 році визначаються складним поєднанням економічних, соціальних та політичних факторів. Водночас, кризові ситуації відкривають можливості для інновацій та змін, які можуть сприяти сталому розвитку країни у майбутньому. Серед українців, які мали роботу до війни, половина (53%) сьогодні не працюють. 22% працюють у звичному режимі, 21% – віддалено або частково, лише 2% – знайшли собі нову роботу. Це показник не лише економічних проблем, але і соціально-

психологічних. Робота – це не лише економіка, це звичний спосіб життя, спілкування та взаємодія з іншими, структурованість часу, те, що стабілізує, надає впевненості, знижує тривогу і підвищує самооцінку [1]

У сучасному світі не тільки війна є проблемою на ринку праці, а й новітні технології, такі як штучний інтелект (ШІ). Штучний інтелект відіграє ключову роль у розвитку різних галузей життя, включаючи бізнес, медицину, освіту та інші. Україна не є винятком і вже давно використовує різноманітні технології ШІ. Наприклад, каси самообслуговування в супермаркетах, системи машинного навчання для аналізу великих обсягів даних, сенсори для збору інформації про навколишнє середовище та багато іншого.

Проте, разом з перевагами, які приносять нові технології, приходить і виклик для традиційних професій. ШІ може знищувати деякі професії, замінюючи їх автоматизованими системами. Наприклад, тренери ШІ можуть замінити людей у певних сферах, таких як консультації з програмного забезпечення або аналіз даних. Дизайнери віртуальної реальності можуть бути також замінені розробниками алгоритмів, які створюють автоматизовані системи для створення віртуальних середовищ.

Існують професії, які залишаються непохитними перед впливом ШІ. Серед них можна виокремити:

- Медичні працівники: ШІ може сприяти удосконаленню діагностики та лікування, але потребує спеціалістів у медичній сфері для виконання складних операцій та прийняття важливих рішень.
- Психологи та психотерапевти: Людський фактор і емоційний інтелект важливі для взаємодії з клієнтами та розуміння їхніх потреб.
- Вчителі та вихователі: Викладання та виховання вимагають емпатії та співпраці, які ШІ не може повністю замінити.
- Мистецтво та творчі професії: Елементи творчості та унікального підходу залишаються недосяжними для ШІ.
- Соціальні працівники: Вони працюють з людьми, потребують емпатії та співчуття, що важливо в сферах, де ШІ не може замінити міжособистісні взаємодії.

Незважаючи на те, що ШІ може змінювати ринок праці та вимоги до професій, існують сфери, де людський фактор залишається невід'ємною складовою. Таким чином, хоча технології можуть перетворити багато аспектів нашого життя, деякі професії залишаються виключно людськими, і це важливо в розвитку суспільства.

В Україні поступово відновлюється малий та середній бізнес. Та незважаючи на втручання штучного інтелекту в наше життя, в Україні є великий попит на деякі професії та роботодавці активно шукають співробітників. Так, згідно з останніми тенденціями, найбільш затребуваними в Україні на червень

2023 року стали такі фахівці: продавець-консультант, військові, водій, менеджер з продажу, бухгалтер, кухар, інженер, лікар, вантажник, швачка, фармацевт.

За даними Державної служби зайнятості [2], найбільша кількість нових вакансій зареєстрована у Києві, Львівській, Дніпропетровській, Одеській та Київській областях.

Найчастіше роботодавці залишають запити на таких працівників:

- кваліфікованих працівників із інструментом – 21% усіх представлених вакансій
- працівників з обслуговування, експлуатації обладнання та машин – 16%
- працівників сфери торгівлі та послуг – 15%

Середня заробітна плата по Україні станом на 2023 рік становить 17442 грн. При цьому найвищі зарплати пропонують спеціалістам з розробки комп'ютерних програм – 110 тис. грн., ливарникам металів та сплавів – 70 тис. грн., інженерам-програмістам – 90 тис. грн., слюсарям-інструментальникам – 60 тис. грн., агрономам – 52 тис. грн. грн, водіям – 60 тис. грн, модельерам-конструкторам – 45 тис. грн, токарям – 40 тис. грн, кухарям – 43 тис. грн, фрезерувальникам – 40 тис. грн.

Висновки. Аналіз ринку праці в Україні в умовах сучасного життя вказує на комплексний вплив різних факторів, зокрема війни з Росією, економічних змін, технологічних трансформацій та демографічних зрушень. Війна спричиняє значні труднощі в економіці та створює потребу в перегляді структури зайнятості. Одночасно, цей контекст відкриває нові галузі для розвитку, такі як ІТ, енергоефективність та агробізнес. Впровадження технологій, зокрема штучного інтелекту, змінює вимоги до працівників і створює необхідність у постійній навчаності та адаптації. Разом із тим, демографічні зміни, включаючи міграцію та зміну складу населення, впливають на попит на робочу силу та структуру зайнятості. У цьому контексті, розвиток ринку праці України потребує комплексного підходу, що враховує всі ці фактори та сприяє створенню стійкої та конкурентоспроможної економіки.

Список джерел

1. Шосте загальнонаціональне опитування: адаптація українців до умов війни (19 березня 2022). Соціологічна група «Рейтинг» : веб-сайт. URL: <https://bit.ly/40rSkus> (дата звернення: 19.04.2024).
2. Державна служба зайнятості. URL: <https://www.dcz.gov.ua/analytics/67> (дата звернення: 20.04.2024).